

TÜRKİYE'DE BELEDİYELERİN DIŞ BORÇLANMASI

Mustafa GÜL*

1- GİRİŞ

Türkiye'nin 1960'lı yıllarda 21 milyon olan toplam nüfusunun % 25'i, 1980'lerde 50 milyon olan toplam nüfusun % 38'i, 2000 nüfus sayımı sonuçlarına göre 67,8 milyon olan toplam nüfusunun % 65'i kentlerde yaşamaktaydı. Yapılan son nüfus sayımına göre ise; Türkiye nüfusunun % 75'i il ve ilçe merkezlerinde yaşamaktadır. Görüleceği üzere son 50 yıl içerisinde ülkemizin kentsel nüfusunda ciddi artışlar gerçekleşmiştir. 1960'larda % 25 civarı olan kentsel nüfus oranı, günümüzde % 70'lere kadar yükselmiştir. Ayrıca, günümüzde Türkiye nüfusunun % 17,8'i İstanbul'da, % 6,4'ü Ankara'da, % 5,3'ü İzmir'de ikamet etmektedir (TÜİK, 2008). Yani toplam nüfusun % 29,5'lik kısmı üç büyük şehirde ikamet etmektedir.

Son sayım, Türkiye nüfusunun yaklaşık % 70'inin kentlerde (% 29,5'lik kısmının üç büyük kentte) yaşadığını ortaya koymuştur. Türkiye'nin yaşadığı bu hızlı kentleşme, kentsel altyapı hizmetlerine olan ihtiyacın da kentleşmeyle paralel olarak hızla artmasına neden olmuştur. Kentlerde yaşayan nüfusun aradığı temel ihtiyaçlar arasında ilk olarak temiz ve içilebilir su şebeke sisteminin kurulması, kanalizasyon altyapısının oluşturulması ve işletilmesi, katı atık toplanması ve depolanması, kaliteli ve etkili toplu taşıma sisteminin oluşturulması yer almıştır.

Yerleşmenin öncelikli öznelere olan belediyeler, kentlerde yaşayan nüfusun artan ve çeşitlenen hizmet taleplerini karşılayabilmek, kentleri daha yaşanır ve daha modern hale getirebilmek için çok çeşitli alanlarda faaliyet göstermeye başlamış, bu faaliyetleri yerine getirebilmek amacıyla yeni kaynak arayışlarına girmişlerdir. Fakat belediyeler hem toplumsal yapı hem de örgütlenme gücü bakımından çeşitli yetersizlikler içindedir. Birbirinden farklı gelişmişlik düzeylerine sahip olan, yeterli yetişmiş işgücünü istihdam etme bakımından uygun büyüklüklere sahip olmayan belediyelerin, başlıca sosyal ve ekonomik görevleri üstlenmeleri, etkinlik ve verimliliğin sağlanmasında

* Karapürçek Kaymakamı

önemli darboğazlar oluşturabilmektedir. Bu süreçte belediyelerin kaynaklarının önemli ölçüde artmasına karşın, bu kaynaklar çoğu zaman klasik belediye hizmetlerinin dahi tam anlamıyla yerine getirilmesine yetmemiştir. Belediyeler, yukarıda ifade ettiğimiz nedenlerden ötürü söz konusu bu hizmetleri karşılayacak kaynak yaratamamışlar ve dış borçlanma (dış kredi kullanımı) yoluna yönelmişlerdir.

Bu çalışmada, Türkiye’de belediyelerin dış borçlanmaları konusu, hem nedenleri ve yasal çerçevesi, hem de çeşitleri ve yapıları itibariyle ele alınacaktır. Öncelikle Türkiye’de belediyeleri dış borçlanmaya iten nedenler ayrıntılı şekilde incelenecek, daha sonra belediyelerin dış borçlanmaları konusundaki yasal düzenlemeler ve bu düzenlemelerin getirmiş olduğu yenilikler istatistikî bilgiler ışığında incelenerek, belediyelerce gerçekleştirilen dış borçlanmanın çeşitleri, söz konusu yasal düzenlemeler çerçevesinde ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

2- BELEDİYELERİN DIŞ BORÇLANMA NEDENLERİ

Dış borçlanma, belediyelerin her zaman başvurabileceği bir finansman kaynağı olmaktan ziyade alternatif bir finansman kaynağıdır. Ancak, ileride yapılacak bir işin daha önce alınmasında fayda ve maliyet analizi yapılarak kamu yararı görülmesi halinde başvurulacak bir yöntem olarak düşünülmesi gerekmektedir.

Ülkemizde kentleşme oranının artmasıyla birlikte altyapı hizmetlerine olan ihtiyaç da artmaktadır. Öte yandan, içme suyu, atıksu arıtma, katı atığın yok edilmesi, kent içi ulaşım gibi temel şehircilik hizmetlerini vatandaşlara sunmakla yükümlü olan belediyelerin mali durumu ne yazık ki bu tür hizmetlerin zamanında ve etkin bir biçimde sunulmasını engellemektedir. Özkaynaklarının yetersiz olması durumunda söz konusu altyapı projelerini gerçekleştirebilmek amacıyla borçlanma alternatifi belediyelerce gündeme getirilmektedir (Tozar, 2005: 14).

Ülkemizde belediyelerin dış borçlanma nedenlerini aşağıdaki şekilde sıralayabiliriz:

a) Gelir-Gider Dengesizliği: Gelir-gider dengesizliği, ülkemizde belediyelerin dış borçlanmaya yönelmelerinin en temel nedenidir. Belediye harcamalarının toplumsal gelişme ve kentleşme ile birlikte artması, buna karşılık belediyelerin olağan gelirlerinin yetersiz kalması, belediyelerin olağan-üstü bir gelir kaynağı olan borçlanmaya yönelmelerine neden olmuştur (Falay, 1995: 13-24).

b) Merkezi Yönetimin Kaynak Yetersizliği: Merkezi yönetimin belediyeler gibi kaynak yetersizliği içinde olması nedeniyle yeterli kamu finansmanı sağlayamaması, Türkiye’de belediyeleri dış borçlanmaya iten diğer bir neden olarak ele alınabilir. Ayrıca, yurt içi mali piyasalardan borçlanabilme imkânının çok az olması ve yerli bankaların kredi faizlerinin dış krediden daha yüksek olması da dış borçlanmanın nedenleri arasında gösterilebilir.

c) Belediye Sayısında Meydana Gelen Artış: Ülkemizde belediyeleri dış borçlanmaya iten diğer bir sebebin, belediye sayısında meydana gelen artış olduğu söylenebilir. Belediye sayısında meydana gelen artış, belediyelerin önemli gelirlerinden olan genel bütçe vergi gelirleri paylarının (GBVGP) azalmasına neden olmuştur. GBVGP’nin azalması sonucu gelirlerinde azalma meydana gelen belediyeler, kaynak ihtiyaçlarını karşılayabilmek için dış borçlanma yoluna yönelmişlerdir.

Türkiye’de 1980 yılında belediye sayısı 1.725 iken bu sayı günümüzde 2.949 olmuştur. Aşağıdaki tabloda da görüldüğü üzere Türkiye’de 16 Büyükşehir, 65 İl, 892 İlçe, 1.976 Belde Belediyesi olmak üzere toplam 2.949 belediye bulunmaktadır.

Tablo 1: Türkiye’deki Belediye Türleri ve Sayısı

BELEDİYE TÜRÜ	SAYISI
Büyükşehir Belediyesi	16
İl Belediyesi	65
İlçe Belediyesi	892
Belde Belediyesi	1.976
TOPLAM	2.949

Kaynak: [http://www.mahalli-idareler.gov.tr/Home/Dokumanlar/5747gore bel son durumu.doc](http://www.mahalli-idareler.gov.tr/Home/Dokumanlar/5747gore%20bel%20son%20durumu.doc)

Bu noktada ilk olarak, 06.03.2008 tarihinde kabul edilen 5747 sayılı “Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun”un getirdiği yeniliklerden bahsetmek gerekmektedir. Söz konusu Kanun ile birlikte 100 ilçe belediyesinden 1’inin tüzel kişiliği kaldırılarak mahalleye, 283 ilk kademe belediyesinden; 35’i ilçe belediyesine, 8’i Büyükşehir dışına çıkarılarak belde belediyesine, 239’u bağlı oldukları ilçe belediyesine bağlanarak mahalleye, 1’i Büyükşehir dışına çıkarılarak köye dönüştürülerek 240 ilk kademe belediyesinin tüzel kişiliği

kaldırılmıştır. Ayrıca 5393 sayılı “Belediye Kanunu”nun 11’nci maddesi kapsamında 24.03.2008 tarihi itibarıyla 25 belde belediyesinin tüzel kişiliği kaldırılarak mahalleye dönüştürülmüştür (Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, 2009).

Özetle, 5747 sayılı “Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun”dan önce 3.225 olan belediye sayısı söz konusu Kanun’dan sonra 2.949’a düşmüştür. 5747 sayılı Kanun ile belediye sayısında meydana gelen bu azalma, hizmetin kalitesini ve yeterliliğini doğrudan artırmayan cari giderleri azaltmak suretiyle kaynak israfının önlenmesine ve hizmet etkinliğinin artmasına katkı sağlayacaktır (Arıkboğa, 2008:32-35).

Tablo 2: 5747 Sayılı Kanundan Önce ve Sonra Türlerine Göre Belediyeler

5747 SAYILI KANUNDAN ÖNCE TÜRLERİNE GÖRE BELEDİYELER		5747 SAYILI KANUNDAN SONRA TÜRLERİNE GÖRE BELEDİYELER	
TÜRÜ	SAYISI	TÜRÜ	SAYISI
BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ	16	BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ	16
BÜYÜKŞEHİR İLÇE BELEDİYESİ	100	BÜYÜKŞEHİR İLÇE BELEDİYESİ	143
İLK KADEME BELEDİYESİ	283	İLK KADEME BELEDİYESİ	0
İL BELEDİYESİ	65	İL BELEDİYESİ	65
İLÇE BELEDİYESİ	750	İLÇE BELEDİYESİ	749
BELDE BELEDİYESİ	2.011	BELDE BELEDİYESİ	1.976
TOPLAM	3.225	TOPLAM	2.949

Kaynak: www.mahalli-idareler.gov.tr/Home/Dokumanlar/5747_gore_bel_son_durumu.doc

İkinci olarak, 2008 yılında çıkarılan “İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkındaki Kanun”dan bahsetmek gerekmektedir. Söz konusu Kanun ile birlikte, bir yandan belediyelere genel bütçeden ayrılan kaynak tutarında önemli ölçüde artış meydana gelmiş, diğer yandan Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı’nda (9.madde) yer alan yerel yönetimlerin “görevleri ile orantılı mali kaynak”larla donatılmaları şartına uyum sağlanmıştır. Yeni yasal düzenleme ile yerel yönetimlerin 2009 yılının Ocak-Haziran döneminde merkezi idare vergi gelirlerinden aldıkları

paylarda, bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 11 oranında artış sağlanmış ve toplam pay 7,2 milyar Türk Lirası olarak gerçekleşmiştir. Bu yüzde 11’lik artışın dünyayı etkisi altına alan ekonomik krizin etkilerinin yoğun olarak hissedildiği ve merkezi yönetim vergi hâsılatının yüzde 4,4 azaldığı bir dönemde gerçekleştiği düşünüldüğünde, söz konusu Kanun’un yerel yönetimler açısından ne denli önemli olduğu daha iyi anlaşılmaktadır.

d) Kamu Kredileri ve Desteklerinde Meydana Gelen Azalma:

Kamu kredileri ve desteklerindeki azalma da belediyeleri dış borçlanmaya iten diğer bir neden olarak ele alınabilir. Belediyeler, artan hizmet taleplerini özkaynaklarıyla karşılayamamanın yanında yurt içi finansman kaynakları da bulamamaktadırlar. Bu noktada en önemli aktör olan İller Bankası tarafından gerçekleştirilen projelerin yapım süresinin uzaması ve hizmetin gecikmesi, tamamlanmadan eskiyen tesislerin doğması gibi bir soruna yol açmaktadır. Bu durum belediyeleri dış kredi kullanımına yönelten bir etki oluşturmaktadır.

3- BELEDİYERİN DIŞ BORÇLANMASI KONUSUNDAKİ YASAL DÜZENLEMELER

Türkiye’de belediyelerin dış borçlanmaları, 1993 yılına kadar tedarik ve ikraz safhasında hiçbir kamu kurumunun ön izin ve denetimine tabi tutulmamıştır. Proje ve yatırım safhalarında İller Bankası mekanizmaları tamamen devre dışı kalmıştır. Devlet Planlama Teşkilatı’nın projeyi uygun bulması, öncelikli görmesi ve yatırım programına alması, Hazine Müsteşarlığı’nın ise dış kredi ve anlaşma evrelerinde işlevlerini yerine getirirken en iyimser deyimle günü kurtarmayı hedefleyen kısa görüşlü siyasi baskı altında kalmış olması bilinen bir gerçektir (Esen, 2000: 74-102).

Özellikle 1990’lı yıllarda, belediyelerin dış borç stokunda önemli artışlar meydana gelmiştir. Belediyelerin dış borç geri ödemesinde gösterdikleri sorumsuz tutum başta olmak üzere dış borçlarının Hazine tarafından silineceği beklentisi, hızlı kur artışlarının bütçelerinde oluşturduğu mali baskılar ve borç ödeme ilke ve etik prensiplerinin yerleşmemiş olması belediyelerin ve belediyelere bağlı idarelerin dış borç geri ödemelerinin önemli bir bölümünün Hazine tarafından üstlenilmesi sonucunu doğurmuştur (Canca, 2009). Söz konusu bu üstlenimler Hazine’nin üzerine önemli bir yük getirerek, Hazine’nin borçlanma gereğini artırmıştır.

Belediyelerin dış borç ödeme konusunda sergiledikleri sorumsuz tutum ve ortaya çıkan tüm bu ağır bedeller sonucunda, hükümetler ve Hazine

Müsteşarlığı harekete geçmiş ve bir takım önlemler almışlardır. Hükümetler ve Hazine Müsteşarlığı tarafından alınan önlemleri aşağıdaki şekilde sıralamak mümkündür;

a) İlk olarak; Bütçe Kanunu’na 1998 ve 1999 yılında konulan sınırlayıcı maddelerle, belediyelerin Hazine garantili dış borçlanmalarına üst limit getirilmiştir.

b) İkinci olarak; 09.04.2002 tarihinde yürürlüğe giren 4749 sayılı “Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun”, bir yandan dış borç izni için Hazine Müsteşarlığı’na başvuru ve Müsteşarlıktan izin alınması şartını getirirken, diğer yandan da dış borçlanmayı, sadece, yerel yönetimlerin yatırım programlarında yer alan projelerin finansmanı ile sınırlamaktadır.

4749 sayılı Kanunun ve tamamlayıcı mevzuatının hükümleri neticesinde; Büyükşehir belediyeleri, belediyeler ve bunlara bağlı kuruluşlar ile sair yerel yönetim kuruluşlarınınca gerçekleştirilen dış borçlanmanın kamu yatırım programında yer alan projelerle sınırlı tutulması, belediyelerin dış borçlanmasının oldukça sıkı kurallara tabi tutulması ve denetim mekanizmaları ile somut ölçütlere dayalı kredi izin müessesesinin getirilmesi söz konusu Kanun’un ve tamamlayıcı mevzuatının en temel yenilikleri arasında sayılabilir.

Belediyelerin geçmişte hazine garantisi ile yapmış oldukları borçlanmayı kendilerinin ödemeyip Hazineye garantör olarak ödettirmeleri, 4749 sayılı Kanunun ve tamamlayıcı mevzuatının ne denli gerekli olduğunu gösteren en önemli delildir.

Ayrıca, 4749 sayılı Kanun ve ilgili mevzuatının belediyelerin dış borçlanmaları konusunda ne denli faydalı olduğunu aşağıdaki tablo yardımı ile görmek mümkündür. Tabloda, mahalli idarelerin 2001–2009 (2009 yılı 1. ve 2. çeyrek dâhil) yıllarını kapsayan “Borçluya Göre Hazine Garantili Dış Borç Stoku” verileri yer almaktadır. Mahalli idarelerin 2001 yılında 1.665 milyon ABD Doları olan Hazine Garantili Dış Borç Stoku, 4749 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği 2002 yılında 1.421 milyon ABD Doları seviyesine gerilemiştir. Aynı şekilde 2003, 2004, 2005 ve 2006 yıllarında da borç stokunda ciddi azalmalar meydana gelmiştir. 2001 yılında 1.665 milyon ABD Doları olan Hazine Garantili Dış Borç Stoku, 2009 yılı 2. çeyreğinin sonunda 1.064 milyon ABD Doları seviyesine gerilemiştir. Hazine Garantili Dış Borç Stokunda meydana gelen bu düşüş trendi, büyük ölçüde söz konusu yasal düzenlemelerin olumlu yansımalarının bir göstergesidir.

Tablo 3: Borçluya Göre Hazine Garantili Dış Borç Stoku

BORÇLUYA GÖRE HAZİNE GARANTİLİ DIŞ BORÇ STOKU (Milyon ABD Doları)										
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009 Q(1)	2009 Q(2)
MAHALLİ İDARELER (TOPLAM)	1.665	1.421	1.250	1.087	833	775	818	1.065	1.028	1.064
ADANA BŞ BELEDİYESİ	241	173	152	130	108	127	157	210	211	211
ADAPAZARI B.Ş BELED.	30	36	35	28	16	9	0	0	0	0
ANKARA BŞ BELEDİYESİ	125	87	66	47	26	7	0	0	0	0
ANTALYA BŞ BELED.	0	0	0	0	0	0	30	84	78	83
ASAT - ANTALYA SU VE ATIKSU İD. GN.MD.	76	89	80	72	64	56	48	40	40	35
ASKİ - ADANA SU VE K.İ.	18	31	35	55	44	44	44	38	35	35
ASKİ-ANKARA SU VE K.İ.	83	72	61	49	35	28	21	15	14	12
BAFRA BELEDİYESİ	8	3	0	0	0	0	0	0	0	0
BANDIRMA BELEDİYESİ	27	22	17	13	11	9	8	6	5	5
BURSA BŞ BELEDİYESİ	109	91	70	47	20	18	16	68	64	66
BUSKİ-BURSA SU VE K.İ.	66	65	76	105	120	131	127	107	100	102
ÇEŞME VE ALAÇATI BELEDİYELER BİRLİĞİ	2	4	4	6	6	6	5	4	4	4
DALAMAN BELEDİYESİ	20	11	9	5	0	0	0	0	0	0
DİDİM BELEDİYESİ	21	24	16	7	5	3	1	0	0	0
EGO GN.MÜD. (ANKARA)	143	133	116	85	42	19	5	0	0	0
ESKİŞEHİR BŞ BELED.	0	25	74	122	125	131	149	170	166	166
FOÇA BELEDİYESİ	0	4	6	7	5	5	4	3	3	3
GASKİ-G.ANTEP B.ŞEHİR BEL. SU VE KAN. GN.MD.	34	25	15	7	6	6	5	3	3	3
İSKENDERUN BELED.	31	23	15	7	2	1	0	0	0	0
İSKİ-İSTANBUL SU VE K.İ.	95	78	55	22	11	7	3	0	0	0
İSTANBUL BŞ BELED.	148	123	108	89	65	82	69	78	84	108
İZMİR BŞ BELEDİYESİ	223	166	131	95	60	27	9	55	51	53
İZMİT BŞ BELEDİYESİ	79	81	81	71	47	35	33	26	24	22
İZSU-İZMİR SU VE K. İD.	10	7	2	0	0	0	0	0	0	0
KAYSERİ BŞ BELEDİYESİ	0	0	0	0	0	14	54	89	82	88
MARİÇ-MARM.-İÇMELER-ARMUTALAN BEL.BİR.	68	43	19	6	4	3	1	0	0	0
MENEMEN BELEDİYESİ	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
MESKİ-MERSİN SU VE K.İ.	0	0	0	0	0	0	24	66	61	65
MİLAS BELEDİYESİ	0	0	6	11	10	7	4	2	2	1
YOZGAT BELEDİYESİ	7	5	2	0	0	0	0	0	0	0

Q(1): 1.Çeyrek Q(2): 2. Çeyrek

Kaynak: <http://www.hazine.gov.tr/irj/portal/anonymous/DisBorclIstatistikleri>

Yukarıdaki Tablo incelendiğinde, Hazine garantili dış borç stoku en fazla olan belediyelerin sırasıyla Adana, Eskişehir ve İstanbul Büyükşehir Belediyeleri olduğu görülmektedir. Ayrıca, Büyükşehir belediyelerinin Hazine garantili dış borç stoku, toplam tutarın %75’i civarındadır. Büyükşehir belediyelerinden sonra en fazla dış borç stok tutarı olan kuruluşlar ise, su ve kanalizasyon idareleridir.

c) Üçüncü olarak; 03.07.2005 tarihinde kabul edilen 5393 sayılı “Belediye Kanunu”nun borçlanmaya ilişkin hükümleri detaylı şekilde düzenlenmiştir. Bu Kanunun çıkarılmasında da belediyelerce gerçekleştirilen kontrol dışı dış borçlanma ve belediyelerin borçlarını ödeme konusundaki isteksizliklerinin Hazine’yi mali açıdan zorlaması ve bu zorlanmanın kamu mali yönetimindeki disiplinsizliği artırmasının etkisi vardır.

5393 sayılı Kanunun “Borçlanma” başlıklı 68. maddesinde belediyelerin, görev ve hizmetlerinin gerektirdiği giderleri karşılamak amacıyla aşağıda belirtilen usul ve esaslara göre borçlanma yapabileceği belirtilmiştir;

“Dış borçlanma, 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun hükümleri çerçevesinde sadece belediyenin yatırım programında yer alan projelerinin finansmanı amacıyla yapılabilir.

Belediye ve bağlı kuruluşları ile bunların sermayesinin yüzde ellisinden fazlasına sahip oldukları şirketlerin, faiz dâhil iç ve dış borç stok tutarı, en son kesinleşmiş bütçe gelirleri toplamının 213 sayılı Vergi Usul Kanununda belirlenen yeniden değerlendirme oranıyla artırılan miktarını aşamaz. Bu miktar büyükşehir belediyeleri için bir buçuk kat olarak uygulanır.

Yukarıda belirtilen usul ve esaslara aykırı olarak borçlanan belediye yetkilileri hakkında, fülleri daha ağır bir cezayı gerektirmeyen durumlarda 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun görevi kötüye kullanmaya ilişkin hükümleri uygulanır.

Belediye, varlık ve yükümlülüklerinin ayrıntılı bir şekilde yer aldığı mali tablolarını üçer aylık dönemler halinde İçişleri ve Maliye bakanlıkları ile Devlet Plânlama Teşkilatı ve Hazine müsteşarlıklarına gönderir.”

5393 sayılı Belediye Kanununun 68. maddesindeki borçlanma hükümleri ile ilk olarak; belediyelerin gerçekleştireceği dış borçlanmanın 4749 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde sadece belediyenin yatırım programında yer alan projelerinin finansmanı amacıyla yapılabileceği ifade edilmiştir. İkinci olarak; belediyelerin İller Bankasından hem yatırım hem de nakit kredisi

kullanılabileceği ancak bunlar için ödeme planının sunulması gerektiği belirtilmiştir. Üçüncü olarak, belediyelerin faiz dâhil iç ve dış borç stok tutarının en son kesinleşmiş bütçe gelirleri toplamının 213 sayılı Vergi Usul Kanununda belirlenen yeniden değerlendirme oranıyla artırılan miktarını aşamayacağı belirtilerek belediyelerin iç ve dış borç stok tutarlarına sınırlamalar getirilmiştir. Ayrıca, “Borçlanma” başlığı altında belirtilen usul ve esaslara aykırı olarak borçlanan belediye yetkilileri hakkında, fiilleri daha ağır bir cezayı gerektirmeyen durumlarda Türk Ceza Kanununun 257’nci maddesi (görevi kötüye kullanma) hükümlerinin uygulanacağı ve belediyelere ait varlık ve yükümlülükleri gösteren ayrıntılı malî tabloların üçer aylık dönemler halinde İçişleri ve Maliye Bakanlıkları ile Devlet Plânlama Teşkilatı ve Hazine Müsteşarlıklarına gönderileceği belirtilmiştir. Bu son maddeyle birlikte, borçlanmaya yetkili belediye görevlilerinin borçlanma konusunda daha sorumlu davranmaları ve belediyelerin mali tablolarının merkezi yönetim birimleri tarafından kontrol edilmesi amaçlanmıştır.

Belediyelerin dış borçlarını geri ödememesinin Hazine üzerinde oluşturduğu mali baskıyı yukarıda ifade edilen kanunsal düzenlemelerle azaltmanın yanı sıra, belediye yöneticilerinin bu anlamda bilinçlendirilmesi sağlanmalıdır. Üstlenmiş oldukları dış borçlanmalardan ötürü yalnızca kendilerinin sorumlu olduğu bilinci belediye yöneticilerine kazandırılmalıdır. Dış borçlanmayı gerçekleştiren belediye yöneticileri ile dış finansmandan sorumlu belediye personelinin dış finansman politikalarını siyasi kaygı ve baskılardan uzak, objektif kriterlere uygun şekilde gerçekleştirmeleri sağlanmalıdır.

Ayrıca, belediyelerin mali dengelerinin iyileştirilmesini temin etmek amacıyla belediyelerin gelirlerini arttıran ve aynı zamanda giderlerini azaltan mali düzenlemelerin devlet eliyle gerçekleştirilmesi fayda sağlayacaktır. Öte yandan belediyelerin mali kapasitelerinin geliştirilmesiyle birlikte kurumsal kapasitelerinin de geliştirilmesi için çeşitli düzenlemelere ihtiyaç duyulmaktadır.

4- BELEDİYELERİN DIŞ BORÇLANMA TÜRLERİ

Türkiye’de 2000’li yıllara kadar yaşanan makroekonomik istikrarsızlık ve bunun sonucu yüksek TL faiz hadleri, belediyelerin yurtiçi bankacılık sistemine erişimini kısıtlamış ve belediyelerin tercihi de genellikle Hazine güvencesinde dış borçlanma şeklinde olmuştur (Tozar, 2005: 14).

Bu çerçevede; 5393 sayılı Belediye Kanununun 68. maddesinde, belediyelerce gerçekleştirilecek dış borçlanmanın 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun hükümleri çerçevesinde sadece belediyelerin yatırım programında yer alan projelerin finansmanı amacıyla yapılabileceği ifade edilmiştir. 4749 sayılı Kanun’da yer alan hükümler incelendiğinde ise, belediyelerin dış finansman sağlama konusunda aşağıdaki yöntemleri kullandıklarını söylemek mümkündür;

- *Hazine geri ödeme garantili dış kredi temini*
- *Hazine Müsteşarlığı’nın doğrudan borçlanarak ikrazen dış kredi kullandırması suretiyle kredi temini*
- *Hazine garantisi olmaksızın dış kredi temini*

4.1. Hazine Geri Ödeme Garantili Dış Kredi Temini

“Hazine geri ödeme garantisi” kavramı, 4749 sayılı Kanunun 3. maddesinde tanımlanmıştır. Söz konusu Kanundaki tanıma göre, “*Hazine geri ödeme garantisi; kamu iktisadi teşebbüsleri, özel hukuk hükümlerine tâbi olmakla beraber sermayelerinin yüzde ellisinden fazlası kamuya ait olan kuruluşlar, fonlar, kamu bankaları, yatırım ve kalkınma bankaları, Büyükşehir belediyeleri, belediyeler ve bunlara bağlı kuruluşlar ile sair yerel yönetim kuruluşları lehine bu kuruluşların dış finansman kaynağından sağladıkları dış borçlarının geri ödenmesi hususunda verilen garantileri*” ifade etmektedir.

4749 sayılı Kanuna istinaden çıkarılan 12.4.2002 tarihli “Hazine Garantileri Verilmesi, İzlenmesi, Bütçeleştirilmesi ve Raporlanmasına İlişkin Esas ve Usullere Dair Yönetmelik” ve 20.09.2003 tarihli “Hazine Garantileri Verilmesi, İzlenmesi, Bütçeleştirilmesi ve Raporlanmasına İlişkin Esas ve Usullere Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik” ile Hazine geri ödeme garantisi ile ilgili hususlar ayrıntılı şekilde yasal düzenlemeye kavuşturulmuştur.

Yukarıda bahsedilen yönetmeliklerin yürürlüğe girmesiyle birlikte Hazine geri ödeme garantileri için aşağıdaki yasal düzenlemeler uygulanmaya başlanmıştır;

İlk olarak; herhangi bir mali yıl içerisinde Hazine Garantileri altında sonuçlandırılan garantili finansman imkânlarının toplam tutarının, o yıl Bütçe Kanununda belirlenen garanti limitini aşamayacağı hüküm altına alınmıştır.

Bu kapsamda 2009 yılı Bütçe Kanunu’nda Hazine garantisi limiti, 4 milyar ABD Doları olarak belirlenmiştir.

İkinci olarak; Hazine Müsteşarlığı tarafından Hazine geri ödeme garantisi talep eden kuruluşun talebinin değerlendirilmesi aşamasında belirli mali kıstasların dikkate alınacağı ifade edilmiştir. Bu kıstaslar şunlardır:

- *Kuruluşun, Müsteşarlığa başvuruda bulunduğu tarih itibarıyla, hâlibazırda bir itfa planına bağlı olarak ikraza bağlanmış yükümlülükleri hariç, Müsteşarlık tabtında vadesi gelmiş yükümlülüklerinden ödenmemiş bir borcunun bulunmaması,*
- *Proje finansmanı için sağlanacak garantili kredinin geri ödeme döneminde öncelikle finanse edilen projeden temin edilen gelirlerin kredinin geri ödeme yükümlülüklerini karşılayacak şekilde olması, bu gelirlerin yetmemesi halinde kuruluşun öngörülen nakit akışının borç servisini ve kuruluşun Müsteşarlığa olan mevcut borçlarından kaynaklanan yükümlülüklerini karşılayacak düzeyde olması.*

Son olarak; belediyelerin borç için Müsteşarlığa başvurduğu dönemde Müsteşarlığa borcunun olmayacağı, borcu ödeyebilmek için yeterli mali yapıya sahip olduğunun anlaşılacağı ve borç servisini yürütecek Proje Koordinasyon Birimi’nin kurulacağı hüküm altına alınmıştır.

Son düzenlemelerde dikkati çeken bir diğer konu da sorumluluk meselesidir. Gerek 4749 sayılı Kanununun 8. maddesinin 5. fıkrası ile gerekse “Hazine Garantileri Verilmesi, İzlenmesi, Bütçeleştirilmesi ve Raporlanmasına İlişkin Esas ve Usullere Dair Yönetmelik”in 9. maddesinin 2. fıkrası ile Büyükşehir belediyeleri ve belediyeler ile kendilerinin ve/veya kendilerine ait tüzel kişilerle kendilerine bağlı tüzel kişiliği haiz kuruluşların sermayesinin yarısından fazlasına sahip olduğu belediye iktisadi kuruluşlarının dış finansman kaynağı olarak Hazine garantisi adı altında sağladıkları borçlara ilişkin her türlü yükümlülükten doğan sorumluluk müteselsil sorumluluktur. (Çetinkaya ve Demirbaş, 2004: 25)

Borç takibi ve ödemesi konusunda ise 10.9.2003 tarihli “Dış Borç Ödeme Hesabı Oluşturulması ve İşleyişine İlişkin Esas ve Usullere Dair Yönetmelik” yeni düzenlemeler getirmiştir. Yönetmeliğin 5. maddesine göre, belediyeler meclis kararı ile bir ticari bankada “Dış Borç Ödeme Hesabı” oluşturacaklardır. Önceki yasalarda yer alan “borç ödeme fonu” benzerinde olan “dış borç ödeme hesabı” uygulaması ile Hazine, belediyelerin proje

finansmanlarına “geri ödeme garantisi” verebilmektedir. Dış borç ödeme hesabı ile ilgili olarak belediyelerin bu hesaba para aktarımları, nemalandırmalar, hesabın yetersizliği durumları yönetmelikte açıkça belirlenmiştir. Hesabın en önemli kaynağı adına borç alınan projeden temin edilen gelirlerdir. Bu gelirlerin yetmemesi halinde kuruluşun (belediyelerin) diğer gelir kalemlerinden pay aktarımı yapılacaktır.

Belediyelerin borç ödeme konusunda yetersiz olmaları durumunda 21.12.2002 tarihli “Hazine Garantileri Kapsamında Yapılacak Ödemelerin Üstlenilmesinde Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik”in 6. maddesi uyarınca nakit akışlarında ortaya çıkabilecek aksamalara bağlı olarak Hazine tarafından borçların kısmen ya da tamamen üstlenilmesi söz konusu olabilir. Bu durumda Hazine, borçlu belediyeden gelir ve giderlerin gösterildiği nakit akım tablosu isteyerek borçlunun “Kredi Devralma ve İkraz Anlaşması”nı imzalamasını sağlayacaktır.

4.2. Hazine Müsteşarlığı’nın Doğrudan Borçlanarak İkrazen Dış Kredi Kullandırması Suretiyle Kredi Temini

“Dış borcun ikrazı” kavramı, 4749 sayılı Kanun’un 3. maddesinde tanımlanmıştır. *Dış borcun ikrazı; Müsteşarlık tarafından herhangi bir dış finansman kaynağından sağlanan dış finansman imkânlarının ekonominin çeşitli sektörlerinde gelişmeyi sağlamak ve/veya finansman ihtiyacını karşılamak üzere genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ile Yükseköğretim Kurulu, üniversiteler ve yüksek teknoloji enstitüleri dışındaki kamu kurum ve kuruluşları ile yatırım ve kalkınma bankalarına gerektiğinde anlaşmanın malî şartlarına bağlı kalmaksızın aktarılmasını* ifade etmektedir.

Hazine Müsteşarlığı’nın doğrudan borçlanarak ikrazen kredi kullandırmasının koşullarını belirleyen bir mevzuat bulunmamaktadır. Ancak, günümüzde söz konusu mekanizmanın kullanımını zorunlu kılan durumlar bulunmaktadır;

1) Hükümetlerarası mali ve ekonomik işbirliği protokolleri kapsamında sağlanan krediler ile uluslararası finans kuruluşlarından sağlanan krediler çerçevesinde kreditorlerin “borçlu” sıfatı ile Türkiye Cumhuriyeti’ni temsilen Hazine Müsteşarlığını görmek istedikleri için adı geçen Müsteşarlık doğrudan borçlanmakta ve söz konusu kredileri bir “ikraz anlaşması” ile ilgili uygulayıcı kuruluşlara devretmektedir.

2) Hazine geri ödeme garantisi ile ilgili mevzuatlar kapsamında garanti sağlanması mümkün olmayan kuruluşların projelerinin gerçekleştirilmesinin

önem taşıması halinde sağlanacak olan finansmanda, Hazine Müsteşarlığı “borçlu” sıfatı ile yer almak suretiyle krediyi ilgili kuruluşa ikraz etmektedir. (Tozar, 2005: 32)

4.3. Hazine Garantisiz Dış Kredi Temini

Belediyelerin Hazine garantisi olmaksızın dış finansman imkânlarından kredi temin etmesi, Hazine Müsteşarlığı’nın iznine tabidir. Bu durum, 4749 sayılı Kanununun 8. maddesinde ifade edilmiştir. Söz konusu Kanun’un 8. maddesinde; *“Kamu mevduat bankaları ile özel yatırım ve kalkınma bankaları hariç olmak üzere, bu Kanun kapsamındaki kuruluşlarca sağlanacak her türlü dış imkân ile diğer kurum ve kuruluşlar lehine verilecek garantiler Müsteşarlığın iznine tabidir. Kamu yatırım ve kalkınma bankaları tarafından sağlanacak bir yıl ve daha kısa vadeli dış imkân bu izne tabi değildir. Bu iznin verilmesi Hazine garantisi sağlandığı anlamına gelmez.”* ifadesi yer almaktadır.

Hazine garantisi olmaksızın dış kredi teminine ilişkin 4749 sayılı Kanunun yanı sıra 09.02.2009 tarihli “Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Hazine Garantisi Olmaksızın Hibe Hariç Dış İmkân Sağlamasına İzin Verilmesine ve Sağlanan Dış İmkânın İzlenmesine İlişkin Yönetmelik” ile de düzenlemeler yapılmıştır. Söz konusu yasal düzenlemeler çerçevesinde kamu kurum ve kuruluşların yapım, mal ve hizmet satın alım projeleri ile işletme sermayesi ihtiyaçlarının finansmanı amacıyla herhangi bir dış finansman kaynağından dış imkân sağlaması ve söz konusu kurum ve kuruluşların diğer kuruluşların dış borçlanmaları için garanti vermesi Müsteşarlığın iznine tabidir. Ayrıca, Müsteşarlıkça izin verilmesi Hazine garantisi sağlandığı anlamına gelmemektedir.

Hazine garantisi olmaksızın dış kredi temin etmek isteyen belediyenin ilk olarak, söz konusu talep doğrultusunda Hazine Müsteşarlığı’na müracaat etmesi zorunludur. Hazine Müsteşarlığı söz konusu talebi değerlendirirken 09.02.2009 tarihli “Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Hazine Garantisi Olmaksızın Hibe Hariç Dış İmkân Sağlamasına İzin Verilmesine ve Sağlanan Dış İmkânın İzlenmesine İlişkin Yönetmelik”in 5. maddesinde yer alan aşağıdaki ölçütleri göz önüne almaktadır;

- *Yıllık Yatırım Programında yer alan yatırım projelerine ilişkin Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığının yatırımın Yıllık Yatırım Programındaki yeri ve dış imkân ile gerçekleştirilmesine ilişkin görüşü,*

- *Kurum ve kuruluşun, başvuruda bulunduğu tarih itibarıyla Müsteşarlığa, vadesi gelmiş yükümlülüklerinden ödenmemiş borcunun bulunmaması,*

-Büyükşehir belediyeleri, belediyeler, bağlı kuruluşları ve bunların sermayesinin yüzde ellisinden fazlasına sahip oldukları şirketler için iznin verildiği tarih itibarıyla 5393 sayılı Belediye Kanununda öngörülen borçlanma limitinin aşılmamış olması ve iznin belediyenin yatırım programında yer alan projelerin finansmanı için talep edilmiş olması,

- Kamu iktisadi teşebbüsleri ve bağlı kuruluşları için ilgili mevzuat çerçevesinde Müsteşarlık Kamu İktisadi Teşebbüsleri Genel Müdürlüğü’nün; özelleştirme kapsamındaki kuruluşlar için ilaveten Özelleştirme İdaresi Başkanlığı’nın görüşü.

Yukarıda yer alan tüm bu ölçütlere tabi tutulan belediyelerin Hazine Müsteşarlığı’ndan izin almaması durumunda, krediler ile tahvil ve diğer borçlanma aracı ihraçları “Dış Finansman Bilgi Sistemi”ne kaydedilmemekte ve bunlara ait anapara, faiz ve diğer masrafların transferi yapılmamaktadır.

Hazine garantisiz kredi sağlanması taleplerinin daha çok büyükşehir belediyeleri ile bunlara bağlı kuruluş ve iştiraklerinden geldiği ve genellikle mal ve ekipman alımı için yapıldığı gözlenmektedir. İşletme sermayesi için yapılacak borçlanmalardan Hazine Müsteşarlığı’nca kaçınılmaktadır (Tozar, 2005: 39).

4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun ve ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde, dış borçlanmanın belediyelerce hangi koşullar altında gerçekleştirilebileceği yukarıda ayrıntılı şekilde ifade edilmiştir. Söz konusu yasal düzenlemelerin yanında, belediyelerce gerçekleştirilecek projelerin finansmanında alternatif finansman yöntemleri de kullanılabilir. Belediyelerin dış borçlanmaya alternatif finansman yöntemleri arasında “kamu özel sektör işbirliği (PPP - public private partnerships)”, “hibeler”, “arazi satışı ya da kiralama yolu ile finansman temini” ve “kalkınma fonları” yer almaktadır.

5- DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Türkiye’de 1960’lı yıllarda yüzde 25 civarında olan kentsel nüfus, yapılan son nüfus sayımına göre yüzde 75 düzeyine ulaşmıştır. Son elli yılda kentleşme hızında meydana gelen bu artışa paralel olarak, kentlerde yaşayan insanların içme suyu, kanalizasyon, toplu taşıma, katı atık toplanması vb. ihtiyaçlarında da ciddi düzeyde artışlar meydana gelmiştir. Türkiye’de bu ihtiyaçları karşılamakla görevli olan belediyeler, kentlerde yaşayan nüfusun söz konusu bu ihtiyaçlarının karşılanması adına büyük yatırımlar gerçekleştirmek durumunda kalmışlardır. Ancak belediyeler; mali kaynaklarının yetersizliği, yönetim anlayışında yaşanan zafiyetler ve izlenen popülist politikalar, yeterli

teknik donanıma sahip eleman eksikliği vb. nedenlerden ötürü, bu yatırımları tam anlamıyla gerçekleştirememişlerdir. Tüm bu nedenlere iç kaynak yetersizliği ve Türkiye’nin geçmişte yaşadığı ekonomik krizlerin neden olduğu yüksek TL faiz hadleri de eklenince, belediyeler dış borçlanma yoluyla bu yatırımları gerçekleştirme yoluna gitmişlerdir.

Günümüzde belediyeler dış borçlanmalarını 5393 sayılı “Belediye Kanunu” ve 4749 sayılı “Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun” ile bu Kanuna istinaden çıkarılan yönetmelikler çerçevesinde gerçekleştirmektedirler. Bu kapsamda belediyeler; Hazine geri ödeme garantisi temin edilmesi, Hazine Müsteşarlığı’nın doğrudan borçlanarak ikrazen kredi kullandırması ve Hazine garantisiz kredi temin edilmesi suretiyle üç farklı şekilde dış borçlanmalarını gerçekleştirmektedir.

Bilindiği gibi dış borçlanmanın geri ödenmesi yıllara sâridir. Dolayısıyla, gelecek nesillerin gelirleri ipotek altına sokularak bir kaynak kullanımı söz konusudur. Keza kullanılacak bu kaynak üzerinde, sonraki yılların yerel yöneticilerinin de bütçe hakkı bulunmaktadır (Doğanyığıt, 2001: 6). Bu çerçevede, belediyelerin gerçekleştirecekleri dış borçlanma çok büyük önem taşımakta ve belediyelere büyük mesuliyet düşmektedir.

Türkiye’de belediyelerin dış borçlanmasını hem nedenleri hem yasal mevzuatı hem de türleri ve yapısı itibarıyla ele alan bu çalışma sonucunda aşağıdaki tespit ve önerilerde bulunmak mümkündür.

1) İlk olarak, Türkiye’de belediye sistemi küçük ölçeklilikten kurtararak, belediye sayısında azalmaya gidilmelidir. Belediye sayısının bu denli yüksek oluşu, ulusal kaynakların küçük dilimler halinde kullanımına ve verimliliğin azalmasına neden olmaktadır. Bu kapsamda çıkarılan 5747 sayılı “Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” ile belediye sayısında azalma meydana gelmiştir.

2) Belediyelerin gerçekleştirdikleri dış borçlanmalardan yalnızca kendilerinin sorumlu olduğu, Hazinece borç üstlenimi yapılması ve borçların affının mümkün olmadığı bilinci kazandırılmalıdır. Belediyelere kendi borçlarının sorumluluğunu almaları gerektiği bilinci yerleştirilmelidir. Ayrıca, belediyelerin gelir-gider yapısının belediyelerin tasarruf edebilmelerini sağlayacak şekilde yapılandırılması gerekmektedir. Belediye yöneticilerine tasarruf etmeleri gerektiği bilinci aşılanmalıdır.

3) Belediyelerin mali kapasiteleriyle birlikte kurumsal kapasitelerinin de geliştirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, belediyelerde istihdam edilen personelin dış borçlanma ve altyapı yatırımları konusunda teknik ve mali açıdan yeterli düzeye getirilmesi sağlanmalıdır. Kısaca, belediyelerde istihdam edilen personelin kalitesinin artırılması temin edilmelidir.

Bu kapsamda, belediye yöneticileri ile belediyelerde dış borçlanmadan sorumlu personelin belirli bir program dâhilinde Hazine Müsteşarlığı yetkilileri tarafından eğitime tabi tutulmaları fayda sağlayacaktır.

4) Kamunun, belediyelere sağladığı kredi ve desteklerde meydana gelen azalma giderilmelidir. Bu noktada, belediyelerin altyapı yatırımlarının gerçekleştirilmesinde önemli bir fonksiyon üstlenen İller Bankası’nın yeniden yapılandırılması gerekmektedir. Yerel yatırımların finansman sisteminde kamu kredilerini güçlendirmek, kamu kredilerini özel sermaye kredileri ile dış kredi kullanımını yönlendirecek, güçlü bir araç olarak kullanmak, bu amaçla kamu kredileri sistemini merkezi olarak yönetmek amaçlarına yönelik olarak İller Bankası’nın güçlendirilmesi öncelik taşımaktadır (Berk, 2003: 91). Bu kapsamda, Banka’nın esas olarak bankacılık ve danışmanlık hizmetlerini sağlayacak biçimde yapılandırılması ve Banka’nın bugün yürütmekte olduğu inşaat işlerinden tamamen çekilmesi gerekmektedir. Ayrıca, İller Bankası’nın özerkliği sağlanmalı ve Banka siyasi baskılardan arındırılmalıdır.

Özetle Bankanın mali kaynakları ile birlikte teknik donanımının da geliştirilerek kentsel yatırımların finansmanında, teknoloji geliştirmede, insan kaynaklarının ve yönetsel süreçlerin iyileştirilmesinde, yerel kamu işletmeciliğinin geliştirilmesinde ve ihtiyaç duyulan daha birçok alanda etkili bir kuruluş haline getirilmesi, özellikle küçük ve orta ölçekli yerleşim yerlerindeki yerel yönetimler için rehberlik işlevini daha geniş bir perspektifle yerine getirmesi sağlanmalıdır (Berk, 2003: 91).

5) Alınan dış borcun boyutları ve itfa müddeti belediye yönetiminin seçim süresi ile ilintili olmalıdır (Doğanyığıt, 2001: 6).

6) Belediyelerin dış borçlanma yerine alternatif finansman yöntemlerine yönelmesi sağlanmalıdır. Son dönemlerde belediyelerin dış borçlanmasına alternatif finansman yöntemlerinden en dikkat çekenleri, hibeler ve kamu özel işbirliğidir (PPP). Bu bağlamda, Avrupa Birliği (AB)’nin kullandığı hibeler öncelik teşkil emektedir. Türkiye’ye AB tarafından 2007–2013 Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA) kapsamında kullanılacak toplam fon tutarı 2.256 milyar Avro civarındadır (Sanayi ve Ticaret Bakanlığı,

2008). Belediyelerin dış borçlanma yerine, AB tarafından kullanılacak bu denli yüksek miktarda hibeden yararlanması sağlanmalıdır. Diğer bir alternatif finansman yöntemi olan PPP ise; her türlü kamusal mal ve hizmetin özel sektör marifeti ile temin edilerek sunulması uygulamalarını içeren, son yıllarda dünyada geniş ve çok çeşitli uygulama alanları bulan ve alternatif yöntemleri bünyesinde barındıran bir kavramdır (Uluslararası Kamu ve Özel Sektör İşbirliği Derneği, 2009). Belediyelerin sundukları hizmetlerin çok büyük bir kısmı PPP projelerine konu olabilecek niteliktedir. Belediyeler PPP sayesinde, sunmakla yükümlü oldukları kamu hizmetlerini finanse etmek, yatırım yapmak ve yönetmek yerine bu hizmetleri profesyonellere yaptırarak daha kaliteli hizmeti daha az maliyetle ve çoğu zaman da maliyetsiz olarak elde edebilmektedir. Bu açıdan PPP belediyelerce dikkate alınması gereken diğer bir alternatif finansman yöntemidir.

KAYNAKÇA

- Arıkboğa, Erbay (2008), “Belediyelerde Ölçek Reformu”, Marmara ve Boğazları Belediyeler Birliği Dergisi, Sayı 9.
- Berk, Ahmet (2003), “İller Bankası ve Yerel Yönetimler”, Sayıştay Dergisi, Sayı 48.
- Çetinkaya, Özhan, Tolga Demirbaş (2004), “Türkiye’de Belediyelere İlişkin Borçlanma Mevzuatı, Borçlanma Yapısı ve Belediye Borçlanma Yapısının İncelenmesi”, Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi, Sayı 8.
- Doğanyığıt, Saadettin (2001), “Belediyelerde Dış Borçlanmaya Dayalı Finans Modeli”, Sayıştay Dergisi, Sayı 40.
- Esen, Hikmet (2000), “Yerel Yönetimlerde Dış Kredi Kullanımı ve Geri Ödeme Sorunu”, Sayıştay Dergisi, Sayı 38, s. 74-102.
- Falay, Nihat (1995), “1980 Sonrasında Yerel Yönetimlerin Finansman Açığı Sorunu ve Türkiye”, Çağdaş Yerel Yönetimler, Cilt 4, Sayı 5, Eylül, s. 13-24
- Tozar, Aslı (2005), “Türkiye’de Yerel Yönetim Projelerinin Dış Finansmanı, Bu Tür Projelerin Finansmanına İlişkin Dünya Örnekleri ve Türkiye İçin Öneriler”, Hazine Uzmanlık Tezi, Ocak, Ankara.
- Canca, Aykut Kadir (2009), ”Belediyeler Borç Batağında mı?”, <http://www.stratejikboyut.com/haber/belediyeler-borc-bataginda-mi--28301.html>, Erişim Tarihi: 04.10.2009
- Hazine Müsteşarlığı (2009), “Hazine Garantili Dış Borç Stoku ve Servisi Verileri”, [http://www.hazine.gov.tr/irj/go/km/docs/documents/Hazine%20W eb/%c4%b0statistikler/Kamu%20Finansman%c4%b1%20%c4%b0st atistikleri/Hazine%20Garantili%20D%c4%b1%c5%9f%20Bor%c3%a 7%20Verileri/I%20%20Hazine%20Garantili%20D%c4%b1%c5%9f %20Bor%c3%a7%20Stok%20Verileri\(1996...\)/HAZ%c4%b0NE%20 GARANT%c4%b0L%c4%b0%20BOR%c3%87-TREASURY%20 GUARANTEED%20DEBT.xls](http://www.hazine.gov.tr/irj/go/km/docs/documents/Hazine%20W eb/%c4%b0statistikler/Kamu%20Finansman%c4%b1%20%c4%b0st atistikleri/Hazine%20Garantili%20D%c4%b1%c5%9f%20Bor%c3%a 7%20Verileri/I%20%20Hazine%20Garantili%20D%c4%b1%c5%9f %20Bor%c3%a7%20Stok%20Verileri(1996...)/HAZ%c4%b0NE%20 GARANT%c4%b0L%c4%b0%20BOR%c3%87-TREASURY%20 GUARANTEED%20DEBT.xls), Erişim Tarihi: 23.09.2009
- Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü (2008), “5747 sayılı Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun’a göre Belediyelerin Son Durumu”,

http://www.mahalli-idareler.gov.tr/Home/Dokumanlar/5747_gore_bel_son_durumu.doc,
Erişim Tarihi: 15.11.2009

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı (2007), “Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA) Bilgi Notu”, <http://ipa.stb.gov.tr/KatirimOncesiMaliYardimAraci.aspx>,
Erişim Tarihi: 19.11.2009.

Türkiye İstatistik Kurumu (2008), “Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi 2008 Nüfus Sayımı Sonuçları”, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=3992>, Erişim Tarihi: 21.09.2009.

Uluslararası Kamu ve Özel Sektör İşbirliği Derneği (2009), “PPP Nedir?”, <http://www.ppp.org.tr/content/view/48/71/>, Erişim Tarihi: 19.11.2009.